

Anita Malkoč Bišćan
anita@gkka.hr

Jasmina Milovčić
jasmina@gkka.hr

Kristina Čunović
kristina@gkka.hr

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“
Karlovac, Hrvatska

СТРУЧНИ РАД

УДК 027(597.5):502/504"2020/2023"

026/027:502.131.1

<https://doi.org/10.18485/bibliotekar.2024.66.1.2>

KARLOVAČKA ZELENA PRIČA

SAŽETAK: Narodna knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ u Karlovcu središnja je knjižnica Karlovačke županije. Izgrađena je 1976. godine kao prva izvorno projektirana knjižnična zgrada u Hrvatskoj, ali i široj regiji. Knjižnica sa svojih šest i dva izdvojena odjela te sedam službi, koje uključuju i bibliobusnu s dva vozila, uspijeva zadovoljiti potrebe brojnih članova i preko 150 000 posjetitelja godišnje na više od 800 događanja. Energetski učinkovita zgrada knjižnice, zelene oaze u njezinu prostoru, kvalitetna zelena literatura i brojna ekološka događanja pridonijeli su boljitku u lokalnoj zajednici, a posebno poboljšali kvalitetu boravka u Knjižnici, kako posjetitelja, tako i zaposlenika. *Zelenu* priču zaokružili smo i približili široj stručnoj javnosti *Zelenim festivalom – Karlovačkom zelenom pričom*. Festival je realiziran jačanjem postojeće suradnje knjižnice, udruga i ustanova na nacionalnoj i međunarodnoj razini. U članku se kroz studiju slučaja sagledavaju svi važniji aspekti zelene knjižnice, uzimajući kao jedinicu analize *Zeleni festival* Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“. Velik interes i entuzijazam dodatni su motiv da se *Zeleni festival* upiše na kartu nacionalnih događanja i postane tradicionalno okupljanje knjižničara i svih ostalih stručnjaka koji se bave zelenim temama.

KLJUČNE RIJEČI: *zeleni festival, zelena knjižnica, studija slučaja, karlovačka zelena priča, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, održiva knjižnica.*

Uvod

Izraz *zelena knjižnica* pojednostavnjeno se odnosi na ekološki prihvatljivu zgradu knjižnice. Ovaj trend implicira da je *zelena* zgrada neophodna kvalifikacija da bi se knjižnica smatrala zelenom, što nije dobro za one knjižnice koje su ozbiljne po pitanju održivosti. Knjižnična i infor-

macijska literatura pokazuje da je pojam „zelena knjižnica” zaštitni znak zgrade knjižnice s ekološki prihvatljivim dizajnom. No, zelena knjižnica je više od onoga što arhitektura podrazumijeva. Praksa utvrđuje da zelena knjižnica ne podrazumijeva nužno zelenu zgradu, ali uključuje zelenu misiju.¹ Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić” ima sreću da svoje usluge pruža u energetski učinkovitoj zgradi, usred koje se nalaze zelene oaze u prostoru. Organizirajući brojna eko-događanja knjižnica unapređuje stanje u lokalnoj zajednici, a uvođenjem *zelenog* poslovanja popravlja se kvaliteta boravka u knjižnici za korisnike i djelatnike.

Izraz *zelena knjižnica* višeznačan je te uključuje različite komponente djelovanja knjižnica u smjeru održivog razvoja, poput izgradnje *zelenih* knjižničnih zgrada ili adaptacija postojećih, poticanja svakodnevnog *zelenog* djelovanja i prakse, razvoja *zelenih* programa i službi, primjene *zelenih* informacijskih sustava i stvaranja *zelenih* zbirki.²

Održivi je razvoj onaj koji zadovoljava potrebe sadašnjosti bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija da zadovolje vlastite potrebe (UN). Održivost je širi pojam, a biti *zelen* element je održivosti. Slijediti *zeleno* znači slijediti znanja i prakse koji mogu dovesti do ekološki prihvatljivijih i odgovornijih odluka i životnih stilova, a koje pomažu u zaštiti okoliša. Rješenja se kreću od velikih (izgraditi novu ekološki održivu knjižnicu) do malenih (hodati ili voziti bicikl na posao). *Zelene* prakse kao što su smanjenje potrošnje energije, recikliranje, ponovna uporaba, minimiziranje onečišćenja i otpada, mogu doprinijeti održivosti.

Autorice će se u radu fokusirati na ekološku dimenziju održivosti i edukaciju korisnika u tom smjeru predstaviti studiju slučaja Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić” i njene zelene priče koja uključuje analizu sadržaja održanih *zelenih festivala* u kontekstu održivog razvoja kao strateškog cilja Knjižnice, Grada Karlovca i šire zajednice. Jedinstven karakter programa *Zelene knjižnice* prikazujemo i analiziramo kronološkim slijedom sa željom razumijevanja i razvoja ideje, ali i kao alat podučavanja kroz iskustvenu stvarnost.

Strateško usmjerenje Knjižnice prema ekološkoj održivosti

Karlovačka knjižnica nastoji biti *zeleni* lider i čuvar okoliša u lokalnoj zajednici, imati proaktivnu ulogu u *zelenim* praksama, a da bi to

¹ George J. Aulisio, „Green libraries are more than just buildings”, *Electronic Green Journal* 35 (2013), <https://escholarship.org/uc/item/3x11862z> (preuzeto 15. 4. 2023).

² Boustany Kurbanoglu, „From green libraries to green information literacy, Information Literacy”. *Lifelong Learning and Digital Citizenship in the 21st Century*, 2014. Conference paper https://www.researchgate.net/publication/284731109_From_Green_Libraries_to_Green_Information_Literacy (preuzeto 10. 4. 2023).

uspjela, potrebno je imati strateški plan ustanove. Bez sveobuhvatnog, strateškog okvira za *ozelenjavanje* knjižnice, aktivnosti lako mogu postati nasumične i neusklađene s općim ciljevima i resursima organizacije.³

Vođeni vizijom percepcije knjižnice kao opće prepoznatog kulturnog, obrazovnog i informacijskog središta zajednice, te mjesta promicanja tolerancije i multikulturalnosti, u karlovačkoj knjižnici nastoji se osigurati visoka razina stručnosti, kvalitete i inovativnosti usluga, dostupnosti i otvorenosti za sve članove zajednice. Cilj je omogućiti pristup znanju i informacijama putem visokokvalitetnih i relevantnih zbirki u svim formatima te kvalitetnih i funkcionalnih knjižničnih prostora. U rujnu 2015. Ujedinjeni narodi (UN) odobrili su Agendu održivog razvoja do 2030. IFLA je bila aktivno uključena u proces stvaranja ciljeva održivog razvoja (SDG) tijekom posljednjih godina i zagovarala je pristup informacijama, kulturi, pristupu informacijskim i komunikacijskim tehnologijama (ICT), kulturi i univerzalnoj pismenosti, što sve može pronaći u Agendi 2030. tijekom cijelog ovog vremena.⁴

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić” strateškim planom podupire globalne ciljeve Agende održivog razvoja 2030. Ujedinjenih naroda.

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić” najstarija je ustanova u kulturi grada Karlovca, sljednica Ilirskoga čitanja, društva osnovanog 1838. godine. Prema namjeni i sadržaju knjižničnog fonda narodna je knjižnica, čije su zbirke i usluge namijenjene svim kategorijama stanovništva. Službe se zasnivaju na jednakosti pristupa svima, bez obzira na rasu, spol, vjeru, nacionalnost, jezik, društveni položaj te dobnu skupinu. Za korisnike koji se ne mogu služiti redovnim uslugama (bolesnike, zatvorenike, osobe s poteškoćama) organiziraju se posebne službe i građa. Knjižnica predstavlja zajednički interes u različitosti zajednice.

Kao *zelena knjižnica* u razdoblju Strateškog plana od 2016. do 2020, knjižnica je kao opći cilj definirala da će biti pokretač promjena i inovacija, a kao posebni cilj istaknuto je *ekološki utjecati na zajednicu u kojoj knjižnica radi*.⁵ Utjecaj knjižnice na zajednicu ogleda se kroz postignuća knjižnice kao kulturne ustanove te kao ustanove koja je duboko osviještena o potrebama osoba koje su zbog bilo kojeg razloga isključene iz jednog dijela života zajednice. Analiza spomenutog *Strateškog plana* ukazuje na to da je Knjižnica postala prepoznata ustanova

³ Rosemary Griebel, „Greening a Library, Greening a Community: The Calgary Public Library’s Eco-Action Plan”. *Greening Libraries*, edited by Monika Antonelli and Mark McCullough (Los Angeles (CA): Library Juice Press, 2012), str. 113–117.

⁴ IFLA Toolkit: Libraries, Development and the United Nations 2030 Agenda (Revised version – August 2017), <https://www.ifla.org/publications/ifla-toolkit-libraries-development-and-the-united-nations-2030-agenda-revised-version-august-2017/> (preuzeto 22. 4. 2024).

⁵ *Strateški plan Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić” za razdoblje 2016.–2020.*, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”, http://www.gkka.hr/wp-content/uploads/2021/09/STRATEGIJA-GKKA-2016_2020.pdf (preuzeto 10. 4. 2023).

koja razvija *zelene* programe za sve dobne korisničke skupine i razvija partnersku projektnu suradnju. U Strateškom planu od 2021. do 2025. Knjižnica će se razvijati u smjeru poticanja svih vrsta pismenosti, a nastojat će postati organizacija koja uči, ostaje fleksibilna, prilagođava se i uvodi inovacije.⁶ Misija je osigurati građanima jednaku dostupnost svim vrstama informacija, širokom spektru znanja, svjetskoj i nacionalnoj kulturnoj baštini, kao osnovama za cjeloživotno učenje, neovisno o mediju i raznovrsnim oblicima kulturne razonode. Vrijednosti koje će se njegovati u narednom razdoblju: održivost, dostupnost, slobodan pristup informacijama, spremnost na promjene, odgovornost, suradnja, transparentnost, kreativnost, inovativnost i inkluzivnost. Jedan od općih ciljeva plana je „razvoj inovativnih ideja”, a kao posebni cilj istaknut je „razvoj *zelenog* poslovanja i *zelenih* knjižničnih usluga za korisnike”. Uspješnost će se mjeriti kroz implementirane mjere energetske učinkovitosti, društveno odgovorno i ekološko poslovanje Knjižnice te kroz brigu o održivom i djelotvornom korištenju resursa i postavljanju alternativnih izvora energije u obliku solarnih panela na knjižnici ili u njenom okruženju. U skladu s tehnološkim napretkom i modernizacijom opreme za knjižnice, nastojat će se ulagati u nabavu nove, suvremenije opreme. Evaluacija ostvarenih ciljeva Strateškog plana provodit će se usporedbom navedenih pokazatelja rezultata po isteku planom predviđenog razdoblja.

Ekološki održiva zgrada Knjižnice

Suvremeni dizajn hrvatskih knjižnica temelji se na kombinaciji stare, energetske obnovljene zgrade ili novoizgrađene energetske održive zgrade, stvarajući mjesto koje privlači korisnike i inspirira ih na učenje, istraživanje i interakciju u knjižnici kao trećem prostoru. Knjižnice prolaze kroz dinamičan proces promjene od staromodnih, energetske neodrživih prema suvremenim zgradama koje uključuju standarde *zelene* gradnje i upotrebe obnovljivih izvora energije. Karlovačku *zelenu* priču nadopunjuje arhitektura knjižnične zgrade. Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić” prva je namjenski projektirana zgrada knjižnice u RH, otvorena 1976. godine.⁷ Sastoji se od dva dijela: starog dijela zgrade knjižnice, izgrađenog 1976. i novog dijela, izgrađenog 2007. godine. Prvotna zgrada knjižnice, izgrađena 1976. godine, projektirana je kao samostojeći

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А
Р

⁶ *Strateški plan Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić” 2021.–2025.*, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”, <https://gkka.hr/wp-content/uploads/2021/09/Strateski-plan-2021.-2025.-lektoriran-s-potpisom.pdf>. (preuzeto 10. 4. 2023).

⁷ Kristina Čunović, „Razvoj Gradske knjižnice ‘Ivan Goran Kovačić’ na načelima ekološke održivosti”, *Knjižničarstvo: glasnik Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema* vol. 24, no. 1–2, 2020. <https://hrcak.srce.hr/clanak/366756> (preuzeto 10. 4. 2023).

бр.
1,
год.
2024.

objekt s ravnim krovom na gotovo ravnom terenu na decentraliziranoj parceli. Događeni dio moderne je arhitektonske forme jarkih boja. Bruto građevinska površina ustanove iznosi 3720,98 m². Glavni ulaz Knjižnice nalazi se na južnoj strani i gleda na travnatu površinu koja vizualno „ulazi” u knjižnicu zelenim podom koji teče kroz prostor prizemlja. Suvremeno dizajniran namještaj (police i stolovi) izrađen je u drvetu (svijetla bukovina) čija toplina dodatno oplemenjuje prostor.⁸ Tako je prva namjenski građena narodna knjižnica u Republici Hrvatskoj zaživjela u punom sjaju završenog projekta, nakon više od trideset godina.

Zelenu priču Knjižnica zaokružuje 2019. godine energetsom obnovom „stare” zgrade izgrađene 1976. godine. Projekt obnove sufinancirala je Europska unija iz Europskog fonda za regionalni razvoj (Operativni program „Konkurentnost i kohezija 2014–2020.”), Ministarstvo graditeljstva Republike Hrvatske i Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Ministarstvo regionalnog razvoja i Grad Karlovac. Cilj je projekta smanjenje potrošnje energije u starom dijelu knjižnice, korištenjem mjera energetske učinkovitosti. Ovim projektom karlovačka knjižnica, kao prva namjenski građena knjižnica u RH, postala je energetska održiva zgrada.

Ekološki održivi knjižnični programi

Jedno od značenja izraza *zelena knjižnica* odnosi se na knjižnične programe i usluge usmjerene na razvoj *zelene* pismenosti, odnosno jačanje svijesti i informiranosti o održivom društvu i zaštiti okoliša, razvoj sposobnosti kritičkoga mišljenja o ekološkim temama, kao i na stjecanje znanja i vještina potrebnih za poboljšanje kvalitete vlastitoga života, a time i života čitave zajednice.⁹ Knjižnice mogu postati predvodnici održivosti u svojim zajednicama organizacijom visokokvalitetnih programa zaštite okoliša, samostalno ili u suradnji.

Karlovačka *zelena* priča traje 8 godina i namijenjena je svim dobnim skupinama korisnika, a ostvaruje se kroz sljedeće programe: ciklus predavanja „Pričamo zeleno” na „zelenom krovu” knjižnice, projekcije dokumentarnih filmova, događanja na javnim površinama, uređenje knjižničnoga prostora i knjižničnoga okoliša, ekološku edukaciju djece, posudbu građe u Knjižnici na plaži na karlovačkom Foginovom kupalištu i izložbe. Od 2020. Knjižnica organizira *Zeleni festival – Karlovačka zelena priča*.

⁸ Frida Biščan, „Suvremeni knjižnični prostori – od ideje do realizacije zgrade Gradske knjižnice u Karlovcu”, *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* br. 60, 2–3(2017), https://www.hkdrustvo.hr/vbh_arhiva/vbh_2017_2-3/VBH_2017-2-3_175-191.pdf. (preuzeto 11. 4. 2023).

⁹ Božica Dragaš, „Zelene knjižnice za zelenu pismenost”, *Svezak* 60 br. 4 (2017), <https://doi.org/10.30754/vbh.60.4.530> (preuzeto 10. 4. 2023).

Zeleni festival – Karlovačka zelena priča

Ideja nastala tijekom 2019. godine potaknula je knjižničare da uz dosadašnje programe osmisle i cjelodnevni program *Zelenog festivala – Karlovačka zelena priča*, što se u 2020. godini i realiziralo kroz jačanje postojeće suradnje između knjižnica, udruga i ustanova na razini Republike Hrvatske. Održavanje ove manifestacije dio je projekta *Zelenih knjižnica*, koji je započeo 2015. godine, kada se Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić” Karlovac pridružila projektu Zeek.¹⁰ Tim se nazivom označava zbirka građe koja okuplja sve stručne publikacije i brošure, objavljene u sklopu provedbe projekta Poticanje energetske efikasnosti u Hrvatskoj.

Skup je potaknuo multidisciplinarnu suradnju u provedbi programa koji motiviraju i potiču razvoj programa u *zelenim* knjižnicama te svijest o ekologiji.

Rad programskog i organizacijskog odbora *Zelenog festivala* rezultirao je:

- sudjelovanjem u održivom ponašanju na konferenciji (veći dio festivala održavao se na otvorenom smanjujući potrošnju električne energije za rasvjetu);
- smanjenim otpadom papira i materijala;
- povećanim recikliranjem i odvajanjem otpada;
- razvojem najboljih praksi za informiranje o programu (korištenje elektroničke pošte u komunikaciji i dr).

Ekološki izazovi poput iscrpljivanja energije i klimatskih promjena utjecat će na vrstu informacijskih resursa i programa koje će knjižnice pružiti svojim zajednicama. Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić” ima mogućnost održavanja programa na otvorenom prostoru ispred knjižnice, zelenoj oazi bez prometa, sigurnoj i očuvanoj za sve korisnike i djelatnike. Veći dio *Zelenog festivala* održavao se upravo na otvorenom prostoru. Koncept festivala sastoji se od predavanja, izložbe fotografija, predstavljanja knjiga, radionica za najmlađe, predstavljanja postera knjižničara i sajma poljoprivrednih proizvoda ispred knjižnice.

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А
Р

бр.
1,
год.
2024.

¹⁰ Zeek-Projekt zelene knjižnice nastavak je Programa Ujedinjenih naroda za razvoj UNDP-a koji provodi Zeleni ured Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost u RH.

Tablica 1. *Zeleni festival* u brojkama

<i>Zeleni festival</i> u brojkama	Broj predavača	Broj postera	Broj OPG-ova	Broj izložbi	Broj predstavljenih knjiga	Broj sudionika
2020.	4	10	7	2	1	1565
2021.	4	12	6	2	1	1778
2022.	4	10	8	2	1	1832
2023.	6	12	9	2	1	1858
Ukupno	18	44	30	8	4	7033

Zeleni festival 2020.

Zeleni festival – Karlovačka zelena priča po prvi puta održan je 18. rujna 2020. U sklopu festivala sudionici su imali priliku upoznati ekološko stanje tekućica u Karlovačkoj županiji uz istoimeno predavanje prof. dr. sc. Antuna Alegra (Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb) te izložbu Rijeke Hrvatske. Nastojeći temu dograditi našim temeljnim poslanjem – knjigom – na Festivalu je predstavljena knjiga *Speleologija*, izašla u dva izdanja, a rezultat suradnje 40-ak autora speleologa i znanstvenika. Pozvano predavanje arheologa i lingvista, te dugogodišnjeg konzervatora u Konzervatorskom odjelu u Karlovcu i člana Speleološkog kluba Ursus spelaeus iz Karlovca, arheolog Krešimira Raguža, sudionici su imali priliku poslušati putem YouTube kanala Gradske knjižnice pod nazivom Namjena špilja u ljudskoj povijesti. Bio je to primjer primjene ekološki prihvatljive prakse – rad u oblaku ili virtualnom okruženju bez trošenja energenata za putovanja ili papira kao potrošnog materijala.

Nadalje, pozvani izlagači predstavili su dio ekološkog stanja rijeke i špiljskog povijesti karlovačkog kraja. Izlaganje voditeljice *Zelenih knjižnica* Božice Dragaš iz Knjižnice grada Zagreba predstavilo je povijest i tijek razvoja ideje zelenih knjižnica u RH. Izlagačica je naglasila da je za uspješnu provedbu programa nužna suradnja ustanova, udruga i pojedinaca koji se profesionalno bave područjem ekologije ili svojim aktivizmom u zajednici pridonose zaštiti okoliša i jačanju svijesti o održivom društvu.¹¹

¹¹ *Programska knjižica Zeleni festival 2020*, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, <https://gkka.hr/wp-content/uploads/2023/03/1.-Zeleni-festival-programska-knjizica-2020.pdf> (preuzeto 15. 4. 2024).

Nastojeći temu dograditi našim temeljnim poslanjem – knjigom – na Festivalu je predstavljena knjiga *Speleologija*, a rezultat je suradnje 40-ak autora speleologa i znanstvenika, te dosad najveća speleološka knjiga na ovim prostorima.¹²

U drugom dijelu festivala uvijek se organizira predstavljanje knjižničnih postera koje je 2020. organizirano na terasi Knjižnice. Svake godine na Zelenom festivalu predstavljaju se karlovačka obiteljska poljoprivredna gospodarstva (obiteljska poljoprivredna gospodarstva, tzv. OPG-ovi), na kojima se mogu razgledati i kupiti domaći ekološki proizvodi.

Festival je zbog epidemioloških mjera i uputa Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske u unutarnjem prostoru dobio dozvolu za sudjelovanje 25 sudionika, dok je ispred knjižnice predavanje slušalo preko 40 sudionika. Tijekom dana sajam ekoloških proizvoda posjetilo je više od 500 sudionika, koji su tom prilikom posjetili i izložbu posterskih izlaganja. Izložbu *Rijeke Hrvatske* autora Antuna Alegra, u razdoblju od 18. 9. do 30. 9. 2020, posjetilo je preko 1000 osoba (vidi Tablicu 1).

Zeleni festival 2021.

Zeleni festival 2021. tradicionalno je organiziran u sklopu karlovačke manifestacije *Zvezdano ljeto 2021.* Zvezdano ljeto, pored Dana piva, najveća je karlovačka manifestacija, kojom svake godine brojnim događanjima slavimo rođendan grada Karlovca. Od 23. lipnja do 13. srpnja, na različitim gradskim lokacijama, održavaju se koncerti, predstave, sportski, kulturni i edukativni programi zanimljivi različitim skupinama posjetitelja.

Festival 2021. godine odvijao se u tri programska dijela u vrlo izazovnim pandemijskim uvjetima. U prvom dijelu održan je stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem na temu *Promjena u prirodi uzrokovanih elementarnim nepogodama i čovjekom*. Tema se pojavila nakon razornih potresa u okolici glavnog grada Zagreba, kao i u okolici Karlovca. Predavači skupa bili su stručnjaci iz područja geologije, speleologije, biologije, knjižničarstva.¹³

Nakon uvodne konferencije uslijedilo je otvorenje izložbe speleoloških fotografija *Svemir pod nogama*, autora Dinka Stopića (pod pokroviteljstvom National Geographic Hrvatska). Cilj ove izložbe nije bio samo dokumentirati ljepote hrvatskog podzemlja, već pokušati pred-

¹² *Katalog Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić”, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”, <https://katalog.gkka.hr/pagesResults/bibliografskiZapis.aspx?¤tPage=1&searchById=20&sort=0&age=0&spid0=20&spv0=speleologija&mdid0=0&vzido=0&selecte-dId=1197002262> (preuzeto 15. 4. 2024).*

¹³ *Programska knjižica Zeleni festival 2021., Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”, <https://gkka.hr/wp-content/uploads/2023/03/2.-Zeleni-festival-programska-knjizica-2021.pdf> (preuzeto 15. 4. 2024).*

staviti špilje kao umjetnička djela. Nakon otvorenja izložbe, uslijedilo je predstavljanje knjige *Divlja priroda Hrvatske Gorana Šafareka*, biologa, publicista, istraživača, fotografa i snimatelja.¹⁴

Program već tradicionalno prati predstavljanje postera te izbor najboljeg plakata. Tema 2021. bila je „Knjižnice i zaštita okoliša”, a svojim posterima sudjelovali su knjižničari iz Hrvatske, Slovenije i Srbije. U drugom dijelu festivala održan je Sajam poljoprivrednih proizvoda OPG-ova Karlovačke županije te predstavljanje institucija i udruga koje se bave ekologijom i promiču zaštitu i očuvanje okoliša. Treći dio bio je namijenjen djeci, a organizirano je pripovijedanje karlovačke književnice za djecu i radionica sadnje biljaka. Na skupu je, zbog epidemioloških mjera, u unutarnjem prostoru bilo samo 25 sudionika, dok je ispred knjižnice predavanje slušalo 53 prijavljenih sudionika, a na radionici sudjelovalo petnaestoro djece. Tijekom dana sajam ekoloških proizvoda posjetilo je više od 500 sudionika, koji su tom prilikom posjetili i izložbu posterskih izlaganja ispred knjižnice. Multidisciplinarnost i umrežavanje dionika iz područja zaštite prirode i *zelene priče* ovaj je festival potvrdio kroz partnerstvo i suorganizaciju. Partneri su nam bili Turistička zajednica grada Karlovca i Javna ustanova „Aquatika – Slatkovodni akvarij Karlovac”.¹⁵

Zeleni festival 2022.

Zeleni festival 2022, treći po redu, organiziran je u vrijeme Karlovačke manifestacije *Zvezdano ljeto 2022.* i rođendana grada Karlovca. Festival se već tradicionalno odvijao u tri programska dijela. Te je godine centralna tema bila *Živimo zeleno – hranimo se zeleno*. Stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem na temu promjena u prirodi uzrokovanih elementarnim nepogodama i čovjekom, kao i tema o fermentiranoj hrani i upravljanje zaštićenim dijelovima prirode, obuhvatio je stručnjake područja geologije, speleologije, biologije, knjižničarstva i drugih znanstvenih disciplina.¹⁶

Dodana je vrijednost ovog skupa prvi *Izbor za najljepši urbani vrt grada Karlovca* koji je započeo objavom Javnog poziva tri mjeseca prije samog termina festivala. Cilj je bio poticaj uređenja okućnica, balkona i gradskih površina grada Karlovca. Svi prijavljeni sudjelovali su na virtu-

¹⁴ *Katalog Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić”*, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić” <https://katalog.gkka.hr/pagesResults/bibliografskiZapis.aspx?¤tPage=1&searchById=20&sort=0&age=0&spid=20&spv=0&divlja+priroda&mid=0&vzid=0&selectedId=91002091> (preuzeto 15. 4. 2024).

¹⁵ Aquatika je prvi slatkovodni akvarij u RH. Suvremene arhitekture s minimalnim zahvatom i utjecajem na okolinu, te endemske vrste još je jedna komponenta održivog razvoja našeg grada. Više na: <https://www.aquariumkarlovac.com/>

¹⁶ *Programska knjižica Zeleni festival 2022*, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”, <https://gkka.hr/wp-content/uploads/2023/03/3.-Zeleni-festival-programska-knjizica-2022.pdf> (preuzeto 15. 4. 2024).

alnoj izložbi u okviru 3. *Zelenog festivala – Karlovačke zelene priče*. Građani su glasali putem Facebook stranice Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić” Karlovac (<https://www.facebook.com/KnjiznicaKarlovac>) u galeriji fotografija i u kutiji postavljenoj u predvorju Knjižnice.

Na sam dan održavanja *Zelenog festivala*, na video zidu ispred knjižnice i na LCD monitoru u predvorju omogućeno je praćenje izbora najljepšeg urbanog vrta Karlovca. Od 17 prijavljenih urbanih vrtova, najljepšim je proglašen klaustar i povrtnjak Franjevačkog samostana Karlovac.

U drugom dijelu stručnog skupa predstavljani su primjeri dobre prakse kroz posterska izlaganja na temu *Knjižnica i zaštita okoliša*, a svi posteri bili su izloženi ispred knjižnice za vrijeme trajanja cjelodnevnog događanja. Održana je pričaonica za djecu koju je vodila književnica Ivana Francišković Olrom. Tradicionalno je sastavnica festivala bio Sajam poljoprivrednih proizvoda OPG-ova Karlovačke županije. Svoj rad predstavile su institucije i udruge koje se bave ekologijom te promiču zaštitu i očuvanje okoliša.

U trećem dijelu predstavljena je i knjiga „Frangere pane: priče o Frankopanima”, autora Tomislava Beronića.¹⁷

Zeleni festival 2023.

Tradicionalno, po četvrti put, *Zeleni festival – Karlovačka zelena priča*, održan je 26. lipnja 2023, ovog puta s centralnom temom *Knjižnice i održivi turizam*.¹⁸ U sklopu Festivala sudionici su imali priliku slušati o ulozi turizma u očuvanju kulturne baštine od izv. prof. dr. sc. Kristine Bučar, s Ekonomskog fakulteta u Zagrebu. Primjer dobre prakse prikazala je Carol Levers, ravnateljice Public library Kansas City Kansas, SAD, na primjeru ogranka *Mr. & Mrs. F. L. Schlagle*.¹⁹ Ova je interaktivna knjižnica ujedno i centar za okoliš Kansas Cityja, prirodoslovnog centra koji nudi obrazovne, kulturne i rekreacijske mogućnosti. Prikazan je također i rad ormoške održive knjižnice u Sloveniji, koja je 2021. godine na IFLA-inom natjecanju *Green Library Award*, svrstana među četiri najbolje zelene knjižnice u svijetu.

Izlaganje stručnjakinje iz tvrtke *Greenika*, Snježane Turalije, pomoglo je u odgovorima na pitanja *Održivi razvoj – što znači globalno? Što znači lokalno?* Predavanje turističke vodičice Ivančice Šebalj naglasilo je

¹⁷ *Glas Gacke.hr, nezavisni portal u Gackoj*, Frangere pane – Priče o Frankopanina. <https://www.glasgacke.hr/?ispis=detalji&novost=31721&kat=71> (preuzeto 10. 4. 2023).

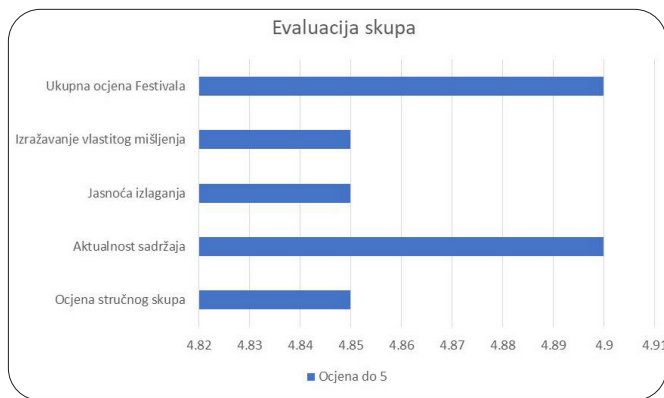
¹⁸ *Programska knjižnica Zeleni festival 2023.*, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”, https://gkka.hr/wp-content/uploads/2023/06/Programska-knjizica-4.-ZF-23.-6.-2023_manja.pdf (preuzeto 15. 4. 2024).

¹⁹ Grad Kansas City Kansas prijateljski je grad Grada Karlovca, s kojim je od 1977. uspostavljena i službena suradnja.

moćnosti suradnje knjižnice s turističkim vodičima i svim dionicima u samoodrživosti turizma. Knjižnica je, kao i uvijek, temu dogradila i našim temeljnim poslanjem – knjigom – na festivalu je predstavljena knjiga Tomislava Beronića *Misal kneza Anža Frankopana*. To je prva knjiga otisnuta glagoljicom nakon 118 godina.²⁰

U drugom dijelu festivala organizirano je predstavljanje knjižničnih postera koji su pristigli iz cijele Regije.²¹ Tijekom trajanja skupa, tradicionalno su ispred knjižnice bili postavljeni štandovi karlovačkih OPG-ova. Festival je sadržavao dvije izložbe: *Zelena arhitektura – Arhitekture visoke energetske učinkovitosti*, autora red. prof. art. Ljubomira Miševića, dipl. ing. arh.²² te *Najbolje zelene knjižnice – svjetski primjeri dobre prakse zelenog knjižničarstva*, autorice Ane Rubić.²³

S obzirom na značaj započetog programa *Zelene priče i stratešku opredijeljenost ka zelenom*, organizatori skupa od samog su početka odlučili provesti vrednovanje ove aktivnosti. Anketno istraživanje putem Google obrasca osiguralo je prikupljanje podataka na sustavnoj razini kako bi se omogućilo planiranje i tematsko koncipiranje skupova u budućnosti. Upitnici za vrednovanje izrađeni su uz pomoć Google forms®, koji ispitanicima nude ispunjavanje pa potom vraćanje upitnika *online*, i to besplatno, a istraživačima omogućuje postavljanje pitanja bez obzira na to je li stručni skup održan uživo ili virtualnim putem.

Slika 1. Prosječni rezultati evaluacije stručnih skupova *Zeleni festival 2021–2023*.

²⁰ *Katalog Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“*, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, <https://katalog.gkka.hr/pagesResults/bibliografskiZapis.aspx?currentPage=1&searchById=20&sort=0&age=0&spid0=20&spv0=misal+kneza&mdid0=0&vzid0=0&selecte-did=1197003453> (preuzeto 15. 4. 2024).

²¹ *Galerija e-postera*, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, https://gkka.hr/4-zeleni-festival/?doing_wp_cron=1712743425.9334890842437744140625 (preuzeto 15. 4. 2024).

²² *Katalog izložbe*, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“. Dostupno na: https://gkka.hr/wp-content/uploads/2023/06/Katalog-obrezan_manje.pdf (preuzeto 15. 4. 2024).

²³ *Izložba „Najbolje zelene knjižnice“*, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, svibanj 2019. godine u sklopu projekta *Zelena knjižnica za zelenu Hrvatsku*, https://gkka.hr/4-zeleni-festival/?doing_wp_cron=1712743523.1528339385986328125000 (preuzeto 15. 4. 2024).

Sudionici su nakon održanih skupova imali priliku ispuniti *online* anketni upitnik putem Google obrasca i izraziti svoje zadovoljstvo festivalom, tako što su ocjenama od 1 do 5 ocjenjivali stručni skup u cjelini, priliku za izražavanje vlastitog mišljenja, jasnoću izlaganja predavača, aktualnost sadržaja te svakog predavača zasebno. Evaluacija stručnih skupova pokazala je veliko zadovoljstvo sudionika organizacijom, pripremljenošću predavača te aktualnošću sadržaja stručnoga skupa (vidi Sliku 1). Evaluaciji je pristupilo prosječno 20 sudionika, a među prijedlozima tema za buduće stručne skupove naveli su: promicanje zelene pismenosti (primjeri dobre prakse), zaštitu i očuvanje okoliša, akcije s najmlađom djecom, hrvatske vode, otpad, ciljevi održivog razvoja i knjižnice, prilagodbu zgrade uvjetima za zelenu knjižnicu, održive gradove i zajednice te brojne druge teme.

Zaključak

Program *Karlovačka zelena priča* do sada nije istraživan te je ova studija detaljna, sveobuhvatna. Sistematizirana su iskustva pokazala ključna obilježja manifestacije kao i međusobnu povezanost čimbenika. Kronološki prikaz Festivala pokazao je među ostalim, i razvoj ideje od općenite ka specifičnoj: od prvog Festivala koji uvodno predstavlja nastojanja domaćina u zelenom poslovanju preko aktualnosti (potresa i prirodnih promjena) do specifičnih tema, poput kulturnog turizma u okviru održivog razvoja.

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, zelena knjižnica, razvojem zelenog poslovanja i zelenih knjižničnih usluga sustavno radi na ekološkom osvješćivanju zaposlenika i korisnika te cjelokupne zajednice. Vrednovanje zelenih aktivnosti kroz Festival pokazalo je visoku razinu zadovoljstva korisnika i dalo smjernice daljnjem razvoju. Dodana je vrijednost ovom cilju, Festival realiziran jačanjem postojeće suradnje knjižnice, udruga i ustanova na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Velik interes i entuzijazam dodatni su motiv da se Zeleni festival upiše na kartu nacionalnih događanja i postane tradicionalno okupljanje knjižničara i svih ostalih stručnjaka koji se bave zelenim temama.

Literatura:

1. Aulisio, George J. „Green libraries are more than just buildings”. *Electronic Green Journal* 35 (2013). <https://escholarship.org/uc/item/3x11862z> (preuzeto 15. 4. 2023).
2. Biščan, Frida. „Suvremeni knjižnični prostori – od ideje do realizacije zgrade Gradske knjižnice u Karlovcu”. *Vjesnik bibliotekara*

- Hrvatske* br. 60, 2-3 (2017). https://www.hkdrustvo.hr/vbh_arhiva/vbh_2017_2-3/VBH_2017-2-3_175-191.pdf. (preuzeto 11. 4. 2023).
3. Čunović, Kristina. „Razvoj Gradske knjižnice 'Ivan Goran Kovačić' na načelima ekološke održivosti”. *Knjižničarstvo: glasnik Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema* vol. 24, no. 1-2 (2020). <https://hrcak.srce.hr/clanak/366756> (preuzeto 10. 4. 2023).
 4. Dragaš, Božica. „Zelene knjižnice za zelenu pismenost”. *Svezak* 60 br. 4 (2017). <https://doi.org/10.30754/vbh.60.4.530> (preuzeto 10. 4. 2023).
 5. *Galerija e-postera*. Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”. https://gkka.hr/4-zeleni-festival/?doing_wp_cron=1712743425.9334890842437744140625 (preuzeto 15. 4. 2024).
 6. *Glas Gacke.hr, nezavisni portal u Gackoj. Frangere pane – Priče o Frankopanina*. <https://www.glasgacke.hr/?ispis=detalji&novost=31721&kat=71> (preuzeto 10. 4. 2023).
 7. Griebel, Rosemary. „Greening a Library, Greening a Community: The Calgary Public Library's Eco-Action Plan”. *Greening Libraries*, edited by Monika Antonelli and Mark McCullough. Los Angeles (CA): Library Juice Press, 2012.
 8. *Izložba „Najbolje zelene knjižnice”, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, svibanj 2019. godine u sklopu projekta Zelena knjižnica za zelenu Hrvatsku*. https://gkka.hr/4-zeleni-festival/?doing_wp_cron=1712743523.1528339385986328125000. (preuzeto 15. 4. 2024).
 9. *Katalog Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić”*. Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”. <https://katalog.gkka.hr/pagesResults/bibliografskiZapis.aspx?¤tPage=1&searchById=20&sort=0&age=0&spid=20&spv=0&speleologija&mdid=0&vzid=0&selectId=1197002262> (preuzeto 15. 4. 2024).
 10. *Katalog Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić”*. Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”. <https://katalog.gkka.hr/pagesResults/bibliografskiZapis.aspx?¤tPage=1&searchById=20&sort=0&age=0&spid=20&spv=0&misal+kneza&mdid=0&vzid=0&selectedId=1197003453>. (preuzeto 15. 4. 2024).
 11. *Katalog Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić”*. Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”. <https://katalog.gkka.hr/pagesResults/bibliografskiZapis.aspx?¤tPage=1&searchById=20&sort=0&age=0&spid=20&spv=0&divlja+priroda&mdid=0&vzid=0&selectedId=91002091> (preuzeto 15. 4. 2024).
 12. Kurbanoglu, Boustany. „From green libraries to green information literacy, Information Literacy”. *Lifelong Learning and Digital*

- Citizenship in the 21st Century*, 2014. https://www.researchgate.net/publication/284731109_From_Green_Libraries_to_Green_Information_Literacy (preuzeto 10. 4. 2023).
13. *Programska knjižica Zeleni festival 2020*. Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”, <https://gkka.hr/wp-content/uploads/2023/03/1.-Zeleni-festival-programska-knjizica-2020.pdf> (preuzeto 15. 4. 2024).
 14. *Programska knjižica Zeleni festival 2021*. Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”. <https://gkka.hr/wp-content/uploads/2023/03/2.-Zeleni-festival-programska-knjizica-2021.pdf> (preuzeto 15. 4. 2024).
 15. *Programska knjižica Zeleni festival 2022*. Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”. <https://gkka.hr/wp-content/uploads/2023/03/3.-Zeleni-festival-programska-knjizica-2022.pdf> (preuzeto 15. 4. 2024).
 16. *Programska knjižica Zeleni festival 2023*. Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”. https://gkka.hr/wp-content/uploads/2023/06/Programska-knjizica-4.-ZF-23.-6.-2023_manja.pdf (preuzeto 15. 4. 2024).
 17. *Strateški plan Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić” 2021.–2025*. Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”. <https://gkka.hr/wp-content/uploads/2021/09/Strateski-plan-2021.-2025.-lektoriran-s-potpisom.pdf> (preuzeto 10. 4. 2023).
 18. *Strateški plan Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić” za razdoblje 2016.–2020.*, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”. http://www.gkka.hr/wp-content/uploads/2021/09/STRATEGIJA-GKKA-2016_2020.pdf (preuzeto 10. 4. 2023).
 19. *Strateški plan Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić” 2021.–2025.*, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”. <https://gkka.hr/wp-content/uploads/2021/09/Strateski-plan-2021.-2025.-lektoriran-s-potpisom.pdf> (preuzeto 10. 4. 2023).

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А
Р

бр.
1,
год.
2024.

Anita Malkoč Bišćan
anita@gkka.hr

Jasmina Milovčić
jasmina@gkka.hr

Kristina Čunović
kristina@gkka.hr

City Library “Ivan Goran Kovačić”
Karlovac, Croatia

KARLOVAC GREEN STORY

SUMMARY: The City Library “Ivan Goran Kovačić” in Karlovac is the central library of the Karlovac County. It was built in 1976 as the first purpose-built library building in Croatia and the region. With its six departments, seven services (including two bookmobiles) and two dislocated libraries, the library manages to meet the needs of numerous members and over 150,000 visitors a year at more than 800 events. The energy-efficient library building, green oases in the library area, high-quality green literature, and numerous eco-events contributed to the improvement of the local community. It especially improved the quality of the stay in the Library for both visitors and employees. The green story was rounded off and brought closer to the wider professional public with the Green Festival – Karlovac Green Story. The festival was realized by strengthening the existing cooperation between the library and associations and institutions at the national and international levels. Great interest and enthusiasm are an additional motive for the Green Festival to enter the map of national events and become a traditional gathering of librarians and all other experts who deal with green topics.

KEYWORDS: green festival, green library, energy efficiency, a case study, Karlovac Green Story, “Ivan Goran Kovačić” City Library, sustainable library.

Примљено: 24. јануара 2024.

Прихваћено: 29. априла 2024.